

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 16 ¹

Μέγας Βασίλειος: ένας κορυφαίος ιεράρχης

β. Ένας Ιεράρχης απέναντι στον κόσμο της αδικίας

Πώς κρίνετε τις αντιλήψεις του Μ. Βασιλείου για την κοινωνική ζωή, την τέλεια κοινωνία και το μοναχικό βίο; Είναι σήμερα επίκαιρες οι κοινωνικές του αντιλήψεις;

Επεξεργασία –Σχολιασμός κειμένων:

1. «Αυτό κάνουν οι πλούσιοι. Μαζεύουν τα αγαθά που είναι κοινά για όλους τους ανθρώπους και τα θεωρούν αποκλειστικά δικά τους..... Λοιπόν, τόσους αδικείς, όσους θα μπορούσες να βοηθήσεις και το αρνήθηκες.»
Εις το «καθελώ μου τας αποθήκας», Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ.54, εκδ. Απ. Διακονίας, Αθήνα 197, σελ. 4-5, 7-8
2. «Τελειότατη κοινωνία ονομάζω αυτήν, όπου έχει καταργηθεί η ιδιοκτησία, έχουν εκλείψει οι προσωπικές διαφορές και έχουν εξαφανιστεί οι έριδες και οι φιλονικίες.....Οι πολλοί ένας είναι και αυτός ο ένας δεν υπάρχει μόνος του, αλλά ζει μέσα στους πολλούς.»

Ασκητικές Διατάξεις, Β.Ε.Π.Ε.Σ τόμ. 57 σσ. 42-43,1

ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΔΙΚΙΑ

Παρά τις ευνοϊκές εξελίξεις και την πρόοδο που έχει σημειώσει ο πολιτισμός ο σύγχρονος άνθρωπος εξακολουθεί να πιέζεται από μεγάλα και δυσεπίλυτα προβλήματα. Ένα από αυτά είναι η **αδικία** με διάφορες μορφές. Δυστυχώς ο άνθρωπος προόδευσε στην τεχνολογία, αλλά έμεινε πίσω στην ανθρωπιά.

Σίγουρα οι άνθρωποι αλλά και οι λαοί, θα ήταν πιο ευτυχημένοι αν αντιμετώπιζαν όπως ο Μέγας Βασίλειος τα κοινωνικά προβλήματα. Απλά δηλαδή, μέσα από το πνεύμα του ότι δεν μπορούμε να απολαμβάνουμε όταν οι άλλοι υποφέρουν χωρίς να φταίνε. Στον κόσμο μας, κόσμο ατομικιστικό, όπου βασιλεύει το δίκαιο του συνωμοτικά ισχυρότερου και όπου η ανθρώπινη αξιοπρέπεια συκοφαντείται και εξευτελίζεται, οι ιδέες του Μ.Βασιλείου φαντάζουν τρομερά επίκαιρες και αναγκαίες.

Η σημερινή οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα της Ελλάδας όπως και η παγκόσμια οικονομική κρίση φέρνουν στο προσκήνιο διαπιστώσεις και προβληματισμούς όπως:

1. Τα χάσματα μεταξύ των χωρών του κόσμου βαθαίνουν. Οι πλούσιες χώρες γίνονται πλουσιότερες και οι φτωχές φτωχότερες λυγίζοντας κάτω από το βάρος τεράστιων εξωτερικών δανείων. Αλλά και στην κάθε χώρα εμφανίζονται νέα ρήγματα μεταξύ των εχόντων και στερουμένων. Στις ανεπτυγμένες χώρες από τις ελεύθερες συναλλαγές ωφελείται μόνο το 20% του πληθυσμού.

2. Σε όλα τα κράτη διαμορφώνεται μια μικρή μειοψηφία, εύρωστη οικονομικά, με μεγάλες δυνατότητες επιρροής η οποία ασχολείται με την επιδίωξη των δικών της συμφερόντων. Ένας επόμενος κύκλος ατόμων και ομάδων προσπαθούν να προσαρμόσουν τον ρυθμό της ζωής τους προς εκείνο του προνομιακού κοινωνικού πυρήνα.

3. Συγχρόνως εκατομμύρια άνθρωποι ωθούνται στο περιθώριο και καταλήγουν σε συνθήκες ζωής κάτω του από το όριο της φτώχειας. Παράλληλα εξαρθρώνονται οι δυνατότητες των τοπικών κοινωνιών να στηριχθούν στις δικές τους μορφές πνευματικότητας και κοινωνικότητας.

4. Νέες μεγάλες μετακινήσεις εργατικού δυναμικού παρατηρούνται και νέα κύματα μεταναστών και οικονομικών προσφύγων κατακλύζουν τις εύπορες χώρες. Η ανεργία ογκούται απειλητικά και σε πολλές χώρες αναπτύσσεται επικίνδυνα η ξενοφοβία και ο ρατσισμός

6. Έγκλημα και η διαφθορά αναπτύσσονται με ανεξέλεγκτους τρόπους σε πλανητικό επίπεδο με πλήρη τεχνολογικό εκσυγχρονισμό. Μεγάλο μέρος, ιδιαίτερα της νεολαίας, υπό την πίεση αυτής της δίλης αναζητεί διέξοδο στη βία, στην αυτοεγκατάλειψη, στα ναρκωτικά. Παρά τις πολλές διακηρύξεις για την αξία του ανθρώπου, κυριαρχεί η περιφρόνηση της ανθρώπινης ζωής.

7. Άβυσσος υποκρισίας χωρίζει τις γενικές εξαγγελίες και τις θεωρητικές αρχές των παγκοσμίων οργανισμών, από την εφαρμογή τους στα διάφορα μήκη και πλάτη της υδρογείου. Όπως εύγλωττα διατυπώνει ο Χρ. Γιανναράς, έχουμε την ιεροποίηση της ελεύθερης αγοράς και των κανονιστικών επιταγών της, τη χρηστική εκδοχή των ατομικών δικαιωμάτων (που επειδή είναι χρηστική, αλλά θρησκευοποιημένη εύκολα προσαρμόζεται σε απάνθρωπες ιερές φαρισαϊκές σκοπιμότητες).

8. Στο πολιτικό επίπεδο υπονομεύονται πολλοί από τους δημοκρατικούς θεσμούς και εξασθενεί η ισχύς, το κύρος, η αποτελεσματικότητά τους. Τα εθνικά κέντρα εξουσίας δεν ελέγχουν πλήρως την οικονομική πολιτική. Είναι υποχρεωμένα να προσαρμόζονται στις επιταγές άλλων διεθνών κέντρων στα ευρύτερα παγκόσμια ρεύματα. Μετά το θρίαμβο της οικονομίας της αγοράς δύο είναι οι δυνατότητες που διαγράφονται. Όπως επισημαίνει ο Gerard J. Lafay: «Από τη μια πλευρά η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης που προωθείται από τις επιχειρήσεις και διευκολύνεται από τη μείωση του κόστους μεταφορών και επικοινωνιών. Από την

άλλη, η διατήρηση των εθνών που είναι προσκολλημένα στο έδαφος τους και ζητούν να οργανωθούν σε τοπικό πλαίσιο...»

9.Εξάλλου, με το τέλος του Ψυχρού πολέμου δεν ήρθε η ειρήνη στη γη. Άναψαν σχεδόν άλλοι 50 πόλεμοι και βρίσκονται σε εξέλιξη περί τους 40. Έτσι έχει διαμορφωθεί κατά τη διατύπωση του Μπούτρος Γκάλι μια νέα κατηγορία κρατών που δεν είναι ούτε ανεπτυγμένα, ούτε αναπτυσσόμενα, ούτε βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο, αλλά ανήκουν σε μια τέταρτη κατηγορία: κάνουν πόλεμο είτε μεταξύ τους είτε εμφύλιο ή βρίσκονται ακόμη σε μεταβατική περίοδο μετά από ένα πόλεμο που διήρκεσε χρόνια. Και ο τέως γεν. γραμματέας του ΟΗΕ καταλήγει: Τα πραγματικά προβλήματα που θα ταλαιπωρήσουν τον πλανήτη είναι προβλήματα που δεν μπορούν να λυθούν παρά σε πλανητικό επίπεδο. Τέτοια προβλήματα είναι μεταξύ άλλων το δίκαιο των θαλασσών, οι κλιματικές μεταλλαγές, οι υδάτινοι πόροι, τα νέα χημικά και βιολογικά όπλα, οι μετακινήσεις εκατομμυρίων μεταναστών σε παγκόσμιο επίπεδο.

10. Είναι φανερό ότι η παγκοσμιοποίηση συνδέεται με την εισβολή ενός πολιτισμού, οι δημιουργοί του οποίου ισχυρίζονται ότι είναι ο καλύτερος. Η σύλληψη, τα κριτήρια και ο τρόπος λειτουργίας του όλου συστήματος έχουν στηριχτεί στον δυτικό καπιταλισμό, στη λογική μιας ελεύθερης οικονομίας, της οποίας η δυναμική στηρίζεται στη διαρκή κερδοφορία. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μόνο οικονομική διαδικασία. Πρόκειται για άμεση ή έμμεση επιβολή ενός συστήματος σκέψης που αγνοεί ή και καταστρέφει τις ιδιαιτερότητες των επιμέρους λαών και ανθρώπων και παραμερίζει ή και διαλύει αξίες όπως η φιλία, η εντιμότητα, η εγκράτεια, προβάλλοντας ένα καταναλωτικό πρότυπο με αδιάκοπη επιδίωξη κέρδους υπό την επίδραση του οποίου συχνά συνθλίβονται οι ανθρώπινες σχέσεις¹.

Ένας κόσμος αδικίας, εκμετάλλευσης, καταπίεσης, δυστυχίας και οικολογικής καταστροφής δεν είναι δυνατόν να αφήνει αδιάφορο το χριστιανό. Είναι λάθος να αρνείται οποιαδήποτε ανάμειξη στα κοινωνικά με το πρόσχημα της προσωπικής πνευματικής του τελείωσης στα πλαίσια της εσχατολογικής προοπτικής της βασιλείας του θεού. Χωρίς αυτό να σημαίνει και παραμέληση της πνευματικής του ζωής στα πλαίσια της κοινωνικής δραστηριότητας και προσφοράς.

Ο πιστός οφείλει λοιπόν να μη μένει αδιάφορος μπροστά σε οποιαδήποτε μορφή αδικίας αλλά να αγωνίζεται για μια κοινωνία δικαιοσύνης, ισότητας, ειρήνης και αδελφοσύνης. Οποιαδήποτε ουδετερότητα ή αδράνεια σημαίνει αποδοχή και νομιμοποίηση της αδικίας αλλά και δειλία.

Στη σύγχρονη εποχή πρέπει να στραφούμε στη βιβλικοπατερική παράδοση για μια δυναμική θεώρηση και αντιμετώπιση του προβλήματος της κοινωνικής δικαιοσύνης με άμεση αναφορά στη σύγχρονη πραγματικότητα.

¹ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, Αρχιεπισκόπου Τιράνων και πάσης Αλβανίας, "Παγκοσμιοότητα και Ορθοδοξία" σ.σ.246-250

Έχοντας ως βάση τις δικές τους αρχές(που απηχούν αιώνιες χριστιανικές αλήθειες) να προχωρήσουμε στην αναζήτηση των αιτιών της αδικίας, των σχέσεων και των δομών που συντηρούν και αναπαράγουν σχέσεις αδικίας και εκμετάλλευσης και τις μορφές και τους τρόπους απαξίωσης του ανθρώπου .Στη συνέχεια να προτείνουμε λύσεις διεξόδου από την κατάσταση της αδικίας.

Οι αρχές αυτές αφορούν: την αγάπη και το ενδιαφέρον για το φτωχό, τον πάσχοντα και δυστυχισμένο. Αναφέρονται καθολικά στη ζωή του ανθρώπου. Συνδέουν με την ιδιότητά του χριστιανού και του μέλους της Εκκλησίας το ενδιαφέρον για την πραγμάτωση της δικαιοσύνης. Τονίζουν την χρησιμότητα των θεσμών για τον άνθρωπο, χωρίς να είναι πάνω από αυτόν. Είναι εναντίον της συγκέντρωσης δύναμης. Προβάλλουν ως αξίες για τη διαμόρφωση των ανθρώπινων σχέσεων τη συνεργασία , την αμοιβαιότητα, την αλληλεγγύη και την αδελφότητα. Επομένως η εκμετάλλευση , ο ατομικισμός ,ο ανταγωνισμός και το δίκαιο του ισχυροτέρου , που προβάλλονται ως σύγχρονες αξίες δεν είναι δυνατόν να γίνουν αποδεκτές και να θεωρηθούν ως ανθρώπινες. Τονίζουν ότι πρέπει να καλύπτονται οι ανάγκες όλων και ότι η οργανωμένη κοινωνία πρέπει να διασφαλίζει σε όλους τη δυνατότητα της ζωής και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους.

Είναι απαραίτητο η έννοια της κοινωνικής αδικίας να διευρυνθεί σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και έτσι να περιληφθούν και άλλες διαστάσεις που καλύπτουν σύγχρονες ανάγκες ή αντιμετωπίζουν σύγχρονα προβλήματα . Έτσι εκτός από την αναγκαιότητα για διασφάλιση των αναγκαίων όρων διαβίωσης καλύπτεται η αναγκαιότητα για μόρφωση ,για πληροφόρηση για ειρήνη κ.λ.π. αλλά και ειδικότερες κατηγορίες θεμάτων όπως αναγκαιότητα διασφάλισης της ισότιμης συμμετοχής της γυναίκας και των ιδιαιτέρων δικαιωμάτων του παιδιού. Επίσης η αντίθεση στη με οποιοδήποτε τρόπο συγκέντρωση δύναμης, εκμετάλλευσης πολιτικής του ανθρώπου και θεώρησής του ως αντικείμενο εξουσιαστικών ή γραφειοκρατικών μηχανισμών.

Οι χριστιανοί οφείλουν να συμμετάσχουν σε όλες τις συλλογικές προσπάθειες για την κατάργηση των αιτιών της αδικίας και της καταπίεσης. Επίσης να αγωνιστούν για την αλλαγή των άδικων δομών που συντηρούν το καθεστώς της κοινωνικής αδικίας.

ΜΠΕΡΓΙΟΥ Β

Θεολόγος

Οι Τρεις Ιεράρχες, η οικονομική κρίση & η κοινωνική πυραμίδα

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που ταλαιπωρεί τα τελευταία χρόνια το σύνολο των χωρών του δυτικού κόσμου, γενικότερα, αλλά και την πατρίδα μας, ειδικότερα, αποτελεί, αναμφισβήτητα, το πιο επίκαιρο θέμα των ημερών μας. Αυτή η παγκόσμια οικονομική κρίση μονοπωλεί καθημερινά το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων και αποτελεί την κεντρική είδηση στα δελτία των ειδήσεων και στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων. Βασανίζει τη σκέψη των ειδικών οικονομολόγων και τεχνοκρατών, που αναζητούν την οριστική της λύση. Εξωθεί τις εθνικές κυβερνήσεις στη λήψη επώδυνων μέτρων, που ανατρέπουν βίαια τα οικονομικά κεκτημένα και τα εργασιακά δικαιώματα των λαών τους. Γεμίζει με φόβο και αγωνία τις ψυχές των απλών ανθρώπων. Δοκιμάζει ανάλγητα τα όρια και τις αντοχές των σύγχρονων κοινωνιών. Παίρνοντας, λοιπόν, αφορμή από τη σημερινή εορτή, νομίζουμε, ότι θα άξιζε τον κόπο, να επιχειρήσουμε μια ιδιότυπη προσέγγιση του επίκαιρου ζητήματος της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης από την πλευρά της χριστιανικής διδασκαλίας, εκφραστές της οποίας υπήρξαν οι σήμερα τιμώμενοι Τρεις Ιεράρχες.

Η ιδέα της ισότητας των ανθρώπων αποτελεί ένα από τα βαθύτερα και οντολογικά ανώτερα αιτήματα της ανθρώπινης σκέψης. Το όραμα ενός κόσμου απόλυτης δικαιοσύνης, αλληλεγγύης, ειρήνης και ευτυχίας, που θεμελιώνεται στην κοινωνική, πολιτική και οικονομική ισότητα των ανθρώπων, σημάδεψε ανεξίτηλα την πορεία της ιστορίας. Χάριν αυτού του οράματος διατυπώθηκαν, κατά το πέρασμα των αιώνων, πολλές φιλοσοφικές και πολιτικές θεωρίες, ξέσπασαν αιματηροί πόλεμοι και επαναστάσεις, χύθηκαν ποτάμια δακρύων, ανθρώπινες ζωές θυσιάστηκαν. Παρόλα αυτά, όμως, η πείρα που αποκτήθηκε αποδεικνύει με κατηγορηματικό τρόπο ότι ποτέ και πουθενά δεν υλοποιήθηκε το όραμα αυτής της ιδανικής κοινωνίας, ότι ποτέ και πουθενά δεν κατέστη δυνατή η πραγματοποίηση της ισότητας των ανθρώπων, ότι η ίδια η φύση επιβάλλει παντού και πάντα, ως απαραίτητο φυσικό νόμο, την ανισότητα των όντων, όχι μόνο στην κοινωνική μας ζωή, αλλά και σε κάθε μορφή ύπαρξης του φυσικού κόσμου.

Αποτέλεσμα αυτής της οδυνηρής και άδικης για την ανθρώπινη λογική πραγματικότητας είναι η ιεραρχική διαίρεση των ανθρώπινων κοινωνιών σε ανώτερα και κατώτερα επίπεδα, η επιβολή μιας ιεραρχικής τάξης, που, συνήθως, αποκαλείται «κοινωνική πυραμίδα». Έτσι, οι άνθρωποι χωρίζονται σε κοινωνικές ομάδες, που ενωμένες συγκροτούν την ανθρώπινη κοινωνία, αλλά, ταυτόχρονα, διακρίνονται μεταξύ τους ως προς τη θέση τους μέσα σε μια ευρύτερη κοινωνική πυραμίδα. Οι πιο αδύνατες κοινωνικές ομάδες είναι πάντα οι πολυπληθέστερες και βρίσκονται στη βάση της πυραμίδας. Οι ομάδες αυτές δέχονται την πίεση και των βάρους όλων των άλλων ομάδων, που βρίσκονται σε ιεραρχικά ανώτερη θέση, ενώ οι ίδιες δεν πιέζουν καμία ομάδα. Όσο πορεύεται κανείς από τη βάση προς την κορυφή

της πυραμίδας διαπιστώνει ότι οι κοινωνικές ομάδες συρρικνώνονται όλο και περισσότερο αριθμητικά, και, αφενός μεν, δέχονται λιγότερη πίεση από τις ιεραρχικά ανώτερες ομάδες, αφετέρου δε, πιέζουν οι ίδιες, όλο και περισσότερο, τις ιεραρχικά κατώτερες, σε σχέση με αυτές. Στη κορυφή, τέλος, της πυραμίδας συναντάμε μία μικρή αριθμητικά ομάδα, που ενώ στηρίζεται σε όλες τις άλλες, ασκώντας τους πίεση, η ίδια δεν πιέζεται από πουθενά, αλλά, λόγω θέσεως και ισχύος, εξουσιάζει το σύνολο των ομάδων, που συγκροτούν την ανθρώπινη κοινωνία. Η ύπαρξη της κοινωνικής πυραμίδας –παρά την πολυμορφία που παρουσιάζει ανάλογα με τις εποχές και τις κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις των ανθρώπων– αποτελεί καθολικό και πανανθρώπινο φαινόμενο και αποδεικνύει με αδιαμφισβήτητο τρόπο την οντολογικά αναπόφευκτη ανισότητα, που χαρακτηρίζει τις ανθρώπινες κοινωνίες. Μας αποδεικνύει, δηλαδή, ότι οι άνθρωποι δεν θα είναι ποτέ ίσοι, αλλά πάντα θα διακρίνονται σε δυνατούς και αδύνατους, σε πλούσιους και πτωχούς, σε περισσότερο ή λιγότερο έξυπνους, σε περισσότερο ή λιγότερο ικανούς. Όπως, φυσικά, θα διακρίνονται πάντοτε σε ψηλούς και κοντούς, σε όμορφους και άσχημους, σε χονδρούς και λιγνούς, σε καλλίφωνους και παράφωνους.

Μπροστά σε αυτό το οδυνηρό αδιέξοδο προβάλλουν, εκ πρώτης όψεως, δύο πιθανές λύσεις. Η πρώτη είναι ο συμβιβασμός με την πραγματικότητα και η παραίτηση από το αίτημα της ισότητας των ανθρώπων. Η δεύτερη είναι η μετάθεση του αιτήματος της ισότητας έξω από τα όρια του ιστορικού χρόνου (η πίστη, δηλαδή, ότι σε έναν άλλο κόσμο, σε κάποια άλλη ζωή, θα επικρατήσει η ισότητα, που αδυνατεί να επικρατήσει στις ιστορικές κοινωνίες). Η διδασκαλία, όμως, της Εκκλησίας απορρίπτει και τις δύο αυτές λύσεις, υποδεικνύοντας έναν άλλο δρόμο προς αντιμετώπιση του ζητήματος.

Κατ' αρχήν, η Εκκλησία δεν αρνείται την πραγματικότητα της ανισότητας των ανθρώπων και, ως εκ τούτου, δεν θεωρεί την ιδέα της ισότητας ως την ενδεικνυόμενη απάντηση στο αίτημα της οικοδόμησης ενός κόσμου δικαιοσύνης και ευτυχίας. Κατά τη χριστιανική διδασκαλία θεμελιώδης αρχή της ανθρώπινης ύπαρξης είναι η ελευθερία, δηλαδή, η δυνατότητα του ανθρώπου να επιλέγει την πραγματοποίηση του κακού, ακόμα και όταν έχει πλήρη συνείδηση του λανθασμένου και αδιέξοδου χαρακτήρα της επιλογής του. Συνεπώς, για την Εκκλησία η πραγματική αιτία της κοινωνικής αδικίας και δυστυχίας, αλλά και όλων των μορφών του λεγόμενου «κοινωνικού κακού», δεν βρίσκεται στην ανισότητα των ανθρώπων, αλλά στην κακή χρήση της ανθρώπινης ελευθερίας. Είναι, άραγε, ποτέ δυνατόν να επικρατήσει η δικαιοσύνη και η ευτυχία στις ιστορικές κοινωνίες, όσο οι άνθρωποι θα ασκούν την ελευθερία τους με αρνητικό τρόπο; Η πείρα των αιώνων επιβάλλει αμείλικτα μία και μόνη απάντηση: όχι. Όσο θα υπάρχουν άνθρωποι πονηροί και κακοπροαίρετοι, φιλάργυροι και φιλόδοξοι, φιλάρχοι και εγωιστές, δόλιοι και απατεώνες, όσο, δηλαδή, οι άνθρωποι θα κυριαρχούνται από τα πάθη τους, η κοινωνική αδικία και δυστυχία θα αναπαράγεται αέναα, και καμιά πολιτική και κοινωνική θεωρία, κανένα κόμμα και καμιά οικονομική μεταρρύθμιση, κανένας πόλεμος και καμιά επανάσταση, δεν θα μπορέσουν, να χαρίσουν στην πολύπαθη ανθρωπότητα την ποθούμενη δικαιοσύνη και ευτυχία. Τι πρέπει, λοιπόν, να γίνει; Μπορούν, τελικά, να ικανοποιηθούν τα πανανθρώπινα αιτήματα της κοινωνικής δικαιοσύνης και ευτυχίας; Και, αν ναι, με ποιο τρόπο;

Ο Χριστός στο Ευαγγέλιο υποδεικνύει, ως λύση του προβλήματος, όχι την ισοπέδωση της κοινωνικής πυραμίδας, αλλά την πλήρη αντιστροφή της. Ο Κύριος δεν αρνείται την ανισότητα και την ιεράρχηση των ανθρώπων, δεν αρνείται τη συγκρότηση της κοινωνικής πυραμίδας, αλλά, ανατρέποντας την πυραμίδα αυτή, και τοποθετώντας την κορυφή της προς τα κάτω, μας διδάσκει την έσχατη και απόλυτη τελειότητα. Ο ίδιος ο Χριστός βρίσκεται στην κορυφή αυτής της αντεστραμμένης πυραμίδας και εκούσια δέχεται επάνω Του το βάρος όλης της ανθρωπότητας. Είναι, κατά τη μαρτυρία του Τιμίου Προδρόμου, «...ο αμνός του Θεού, ο αίρων την αμαρτίαν του κόσμου...» (Ιωάννου 1,29). Όσοι ακολουθούν το Χριστό πορεύονται –μέσα στα πλαίσια της ευρύτερης πυραμίδας– προς Αυτόν. Όσο, όμως, περισσότερο πλησιάζουν προς το Χριστό, τόσο λιγοστεύουν οι άνθρωποι, που βρίσκονται δίπλα τους, και τόσο μεγαλώνει η πίεση, που δέχονται από τα κοινωνικά στρώματα, που βρίσκονται πάνω από αυτούς. Έτσι, στο

ποσοστό που πλησιάζουν το Χριστό στην κορυφή της αντεστραμμένης πυραμίδας, εξομοιώνονται με Αυτόν, σηκώνοντας τα βάρη των αδελφών τους, κατά το λόγο του Απόστολου Παύλου: «...Οφείλομεν ημείς οι δυνατοί τα ασθενήματα των αδυνάτων βαστάζειν και μη εαυτοίς αρέσκειν...» (Ρωμ. 15,1). Ο Κύριος, αναφερόμενος στην ανατροπή της κοινωνικής πυραμίδας και στην ιδιαίτερη θέση Του στην κορυφή της, είπε για τον Εαυτό Του: «...μείζονα ταύτης αγάπην ουδείς έχει, ίνα τις την ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ...» (Ιωάννου 15,13) και «...ο Υἱος τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν...» (Ματθαίου 20,28). Ἐδωσε, μάλιστα, ἐντολὴ στους μαθητὲς Του, νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμά Του: «...οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν ἀλλ' ὡς ἐάν θέλη ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, καὶ ὡς ἐάν θέλη ἐν ὑμῖν πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δούλος...» (Ματθαίου 20,25-27).

Σε αὐτὴν, ακριβῶς, τὴν ἀντιστροφή τῆς κοινωνικῆς πυραμίδας βρίσκεται, κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ λύση ὄχι μόνο τῆς σημερινῆς οικονομικῆς κρίσης, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Θεμελιώδης ἀρχὴ αὐτῆς τῆς ἰδιότυπης κοινωνικοπολιτικῆς θεώρησης εἶναι ἡ μετατροπὴ κάθε μορφῆς δυνάμεως ἀπὸ «ἐξουσία», που καταπιέζει τὸν ἄνθρωπο, σε «διακονία», που τὸν ὑπηρετεῖ. Μόνο ἀν ἀσκήσουν οἱ ἄνθρωποι με θετικὸ τρόπο τὴν ἐλευθερία τους, ὡς ἀγάπη, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Χριστοῦ, ὅλες οἱ μορφές τοῦ κοινωνικοῦ κακοῦ θὰ εξαφανιστοῦν ἀπὸ τὴ ζωὴ μας. Μόνο τότε ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εὐτυχία θὰ επικρατήσουν στὶς ἱστορικῆς κοινωνίες. Μόνο τότε ἡ ἀκόρεστη ἐπιθυμία τῶν ἰσχυρῶν γιὰ χρῆμα καὶ ἐξουσία θὰ ἀντικατασταθεῖ εἰρηνικὰ καὶ ἀναίμακτα ἀπὸ μίαν νέα οικονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἀντίληψη, που θὰ θεωρεῖ κέρδος ὄχι τὴ συσσώρευση τοῦ πλοῦτου, ἀλλὰ τὴν καλὴ του διαχείριση με ὑψιστὸ κριτήριον τὶς ἀνάγκες ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Μόνο τότε θὰ εξαφανιστοῦν ἀπὸ τὴ ζωὴ μας ἡ πείνα καὶ ἡ φτώχεια, ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἐκμετάλλευση, ἡ ἐξαθλίωσις καὶ ὁ ἀναλφαβητισμὸς, τὸ ψέμα καὶ ὁ δόλος, ὁ φόβος τοῦ πολέμου καὶ, τελικὰ, ὁ ἴδιος ὁ πόλεμος. Μόνο τότε θὰ δημιουργηθοῦν νόμοι καὶ θεσμοί, διεθνεῖς ὀργανισμοί καὶ διακρατικὲς συμμαχίες που θὰ ἐξυπηρετοῦν ὄχι τὸ ἐγωκεντρικὸ συμφέρον τῶν ὀλίγων, ἀλλὰ τὸ συλλογικὸ συμφέρον τῶν πολλῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἁγίων Του.

Αὐτὸ τὸ δρόμο ἀκολούθησαν οἱ σήμερα εορταζόμενοι Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ αὐτὸ τὸ δρόμο μας δίδαξαν με τὸ πολὺπλευρο ἔργο τους, ὡς ὁδὸ ἀπόλυτης τελειότητος. Καὶ οἱ Τρεῖς κατάγονταν ἀπὸ ἀρχοντικὲς καὶ πλούσιες οἰκογένειες. Ἀρνήθηκαν, ὁμῶς, ἐκούσια τὸν πλοῦτο καὶ, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα καὶ τὴν ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ, μοίρασαν τὴν περιουσία τους στους πτωχοὺς. Καὶ οἱ Τρεῖς διέθεσαν ὅλες τὶς ψυχοσωματικὰς τους δυνάμεις, ὅλες τὶς ἐπιστημονικὰς τους γνώσεις, ὅλα τους τὰ ταλέντα, καὶ ὅλα τὰ πλούσια χαρίσματα τους στὴν ἀνιδιοτελὴ διακονία τῶν ἀνθρώπων. Καὶ οἱ Τρεῖς ἔλεγξαν με αὐστηρότατη γλῶσσα τους ἰσχυροὺς τῆς ἐποχῆς τους. Ἄσκησαν, ἔτσι, δριμύτατη κριτικὴ στους ἀνάξιους βασιλιάδες, καταδικάζοντας τὴν ἰδιοτελὴ ἀσκηση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατήγγειλαν δημόσια τους διεφθαρμένους πολιτικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς ἄρχοντες γιὰ τὴν προσωποληψία τους κατὰ τὴν ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης καὶ γιὰ τὸν παράνομο χρηματισμὸ τους. Στηλίτευσαν ἀνελέητα τους πλούσιους γιὰ τὴν κακὴ χρῆση τοῦ πλοῦτου, ἀπαιτώντας ἐπιτακτικὰ τὴν ἀσκηση τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, που, κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ, ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιδεικνύουν οἱ δυνατοί πρὸς τους ἀδύνατους. Ἀγωνίστηκαν, τέλος, με ὅλες τους τὶς δυνάμεις γιὰ τὴν ἐμπρακτὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀγάπης στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες καὶ μας ἀφήσαν, ὡς πολὺτιμη παρακαταθήκη, τόσο τὸ προσωπικὸ τους παράδειγμα, ὅσο καὶ τὴ θεόπνευστη διδασκαλία τους. Ὁ Μέγας Βασίλειος, γιὰ παράδειγμα, ἀπαίτησε ἀπὸ τους πλούσιους τῆς ἐποχῆς του, νὰ μοιράσουν στους πτωχοὺς τὰ ἀγαθὰ που εἶχαν φυλαγμένα στὶς ἀποθήκες τους καὶ, ὀπλισμένος με τὸ κύρος που του προσέδιδε τὸ προσωπικὸ του παράδειγμα, τους ἐπέσει, τελικὰ, νὰ ἐνεργήσουν κατὰ τὶς ἐντολές του. Ἐσωσε, ἔτσι, κατὰ τὸ λιμὸ τοῦ 367 μ.Χ. τους πτωχοὺς τῆς Καισάρειας, χωρὶς νὰ τους διακρίνει σε χριστιανοὺς, ἐθνικοὺς καὶ ἐβραίους. Λίγο ἀργότερα, ὡς ἀρχιεπίσκοπος, πλέον, Καισαρείας, με χρήματα που συγκέντρωσε ἀπὸ δωρεὰς πλουσίων καὶ με τὴν ἀνιδιοτελὴ ἐργασία τῶν μοναχῶν ἔκτισε τὴν περίφημη Βασιλειάδα. Ἐνα κοινωφελὲς ἴδρυμα, που περιελάμβανε νοσοκομεῖο, πτωχοκομεῖο, ὀρφανοτροφεῖο καὶ σχολεῖο γιὰ τὰ πτωχὰ παιδιὰ.

Στο δρόμο της έμπρακτης εφαρμογής της αγάπης βρίσκεται –και κατά την ταπεινή μας άποψη– η λύση της σημερινής παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, που είθε, με τις θεόδεκτες πρεσβείαις των Τριών Ιεραρχών, να ξεπεραστεί το συντομότερο δυνατό για το καλό όλου του κόσμου και, κυρίως, για το καλό της πατρίδας και του λαού μας.

Μπερκουτάκης Μιχαήλ

Θεολόγος – Εκπαιδευτικός

Πύργος Ηλείας, 15/01/2011

Υ.Γ. Η κεντρική ιδέα της ομιλίας εδράζεται στη διδασκαλία του μακαριστού γέροντος Σωφρονίου Σαχάρωφ (βλπ. «Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης», Μέρος Α', Κεφ. ΙΔ', σελ. 312-316) και εκφωνήθηκε στο Καράτουλα Ηλείας την Παρασκευή 28 Ιανουαρίου του έτους 2011 κατά την εορτή των Τριών Ιεραρχών.

Αναρτήθηκε από [Ελληνικά και Ορθόδοξα](#) στις [5:40:00 μ.μ.](#)